

11. SYSTEM PRZYRODNICZY MIASTA

Zieleń miasta Gdańska stanowią: Lasy Państwowe z wydzielonym Trójmiejskim Parkiem Krajobrazowym wraz z otuliną, lasy komunalne, Pas Nadmorski, założenia dworsko-parkowe, parki, zieleńce, skwery, tereny rekreacyjno - wypoczynkowe, ogródki działkowe, zieleń przyuliczna i osiedlowa, a także użytki zielone (łąki, pastwiska).

11.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU PRZYRODNICZEGO

Największy kompleks zieleni stanowią Lasy Oliwskie, w większości będące własnością Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Gdańsk), jedynie na wschodnich obrzeżach stanowiące Lasy Komunalne Gdańska. Bogate ukształtowanie powierzchni terenu sprzyja znacznemu zróżnicowaniu siedlisk i roślinności. Występuje tu grupa rzadkich i chronionych gatunków roślin, jak np.: *wawrzynek wilczczyko* (*Daphne mezereum*), *widłak jałowcowaty* (*Lycopodium annotinum*), *konwalia majowa* (*Convallaria majalis*), *kruszyna pospolita* (*Frangula alnus*), *marzanka wonna* (*Asperula odorata*). W cienistych i chłodnych rozcięciach erozyjnych krawędzi wysoczyzny rosną gatunki w swoim występowaniu związane z terenami gór i pogórzy. Są to m.in. *podrzeń żebrowiec* (*Blechnum spicant*) i *tojad dziobaty* (*Aconitum variegatum*) objęte ochroną całkowitą. Stwierdzono występowanie *kuny domowej* (*Martes foina*), *kuny leśnej* (*Martes martes*), *łasicy* (*Mustela nivalis*), *gronostaja* (*Mustela erminea*), *lisa* (*vulpes vulpes*), *jeża* (*Erinaceus concolor*), a z ptaków m.in. *kruka* (*Corvus corax*) i *myszolowa* (*Buteo buteo*). Najcenniejsze fragmenty lasu w obrębie Gdańska są chronione w ramach powołanych rezerwatów przyrody.

Zmiany użytkowania w najmniejszym stopniu objęły Żuławy Gdańskie, licząc także tereny położone na Wyspie Sobieszewskiej. W tych rejonach przeważają tereny zielone, głównie użytki rolne.

Rozległe obszary wysoczyzny w rejonie: Maciek, Łostowic, Szadólek, Kokoszek, Rębiechowa, Klukowa, Nowego Światu to jeszcze w znacznej części obszary rolnicze. Niewielkie, izolowane powierzchnie zajmują łąki i pastwiska. Położone w dolinach małych cieków, razem z ciągami zadrzewień i zakrzaczeń, stanowią naturalne ciągi zwartej roślinności z ostoją specyficznej fauny płazów, gadów i drobnych ssaków. Wśród pól występują niewielkie enklawy leśne. Największym kompleksem leśnym w tym rejonie jest znajdujący się na południe od Smęgorzyna fragment lasów otomińskich.

Główne ciągi przyrodnicze na obszarach zainwestowanych związane są z ciekami przepływającymi przez miasto i są to: Potok Oliwski, Strzyża, Kanał Raduni, Motława, Opływ Motławy, Czarna Łacha. Wzdłuż koryt ciągną się wąskie pasy fragmentarycznie wykształconych zbiorowisk ziołoroślowych i szuwarowych, gdzie występują gatunki łąkowe, często ruderalne. Wyróżnia się tutaj Potok Oliwski, przepływający przez kilka drobnych zbiorników wodnych, który w znacznej części swojego przebiegu przecina tereny zielone. Niekiedy w wolno płynących wodach np.: wzdłuż koryt Motławy i Czarnej Łachy rozwijają się zbiorowiska roślin zanurzonych o pływających liściach, jak np. lilie wodne *Nymphaea alba*.

Na obszarach zabudowanych w skład systemu przyrodniczego miasta wchodzi głównie tereny zieleni urządzonej. Szczególne znaczenie posiadają duże obszary parkowe jak: Park im. R. Reagana, Park Oliwski, Park Jelitkowski, Park Oruński, Opływ Motławy, Park

Brzeźnieński, tereny parkowe wzdłuż al. Grunwaldzkiej we Wrzeszczu oraz cmentarze. Stanowią one nie tylko miejsce wypoczynku dla mieszkańców Gdańska, ale razem z fragmentami zieleni nieurządzonej decydują o funkcjonowaniu środowiska przyrodniczego miasta.

Oliwa. Park

fot. M. Tryksza

W skład terenów zielonych wchodzi:

Lasy państwowe	3631ha
Lasy prywatne	180 ha
Lasy komunalne	1115 ha
Tereny zieleni urządzonej	483 ha

Razem	4 926 ha

Na jednego mieszkańca aglomeracji gdańskiej przypada ogółem ok. 107,8 m² zieleni w tym: 97,2 m² powierzchni terenów leśnych oraz ok. 10,6 m² zieleni urządzonej.

Biorąc pod uwagę dodatkowo do bilansu grunty zadrzewione i zakrzaczone – tereny zieleni nieurządzonej wskaźnik wynosi 118 m²/ mieszkańca.

11.2. KLUCZOWE OBSZARY W SYSTEMIE PRZYRODNICZYM GMINY MIASTA GDAŃSKA

- lasy Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego - Lasy Oliwskie,
- kompleks terenów zielonych między Jelitkowem a Oliwą,
- pas plaży i wydm między Jelitkowem a Świbnem,
- tereny zieleni wzdłuż Potoku Oliwskiego,
- kompleksy leśne Stogów i Wyspy Sobieszewskiej,
- tereny muraw i szuwarów w części przemysłowej Stogów,
- lasy komunalne okolic Wrzeszcza,
- żarnowczyńska poligonu wojskowego w okolicy Jasienia,
- lasy Otomińskie,
- zróżnicowana roślinność strefy krawędziowej wysoczyzny nad Żuławami,

- łąki i szuwary nad Martwą Wisłą i Wisłą Śmiałą,
- Żuławy Wiślane,
- enklawy zbiorowisk naturalnych w obszarach rolniczych wysoczyzny.

11.3. FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY GDAŃSK

11.3.1. Rezerwaty przyrody, o łącznej powierzchni 315,12 ha

- 1. Rezerwat przyrody Dolina Strzyży** zlokalizowany na terenie leśnictwa Matemblewo. Wielkość: 38,52 ha, z otuliną o powierzchni 39,31 ha. Rezerwat uznany rozporządzeniem wojewody pomorskiego nr 19/07 z dnia 29 maja 2007. Rodzaj rezerwatu: leśny, typ: fitocenotyczny, podtyp: zbiorowisk leśnych, typ: leśny i borowy, podtyp: lasów nizinnych. Powołany w celu ochrony zbiorowisk łągowych i łągowych w dolinie potoku Strzyża oraz stanowisk roślin chronionych i rzadkich.
- 2. Rezerwat przyrody „Źródlika Ewy”** utworzony w 1983 r., celem ochrony naturalnych zbiorowisk łągowych i ziołoroślowo-szuwarowych. Obejmuje fragment kompleksu leśnego Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego o powierzchni 11,08 ha. W granicach rezerwatu znajduje się kompleks leśny i zbiorowiska źródłiskowe występujące na stromych stokach, wysokich na 30 – 40 m, w dzień oraz w źródłiskach jednego z rozcięć erozyjnych strefy krawędziowej, prowadzącego wody Potoku Prochowego. Występują zbiorowiska roślinne i flora charakterystyczne zarówno dla regionu, jak i obszarów podgórsko-górskich, jak również kilka cennych gatunków chronionych.
- 3. Rezerwat przyrody „Ptasi Raj”** utworzony w 1959 r. jako rezerwat faunistyczny, w celu ochrony ostoi ptactwa wodnego i błotnego. Położony u ujścia Wisły Śmiałej na terenie Wyspy Sobieszewskiej, wchodzący w granice Obszaru Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej. Powierzchnia rezerwatu wynosi 188,80 ha. Główny charakter roślinności bezpośredniego otoczenia jezior nadają szuwary trzcinowe, miejscami występują szuwary turzycowe. W południowej części rezerwatu występują kultury sosny i olszy czarnej. Na terenie mierzei obserwuje się pozostałości nieleśnej napiaskowej roślinności wydymowej – zbiorowiska wydmy białej i szarej. Ze względu na walory awifaunistyczne rezerwat ma znaczenie o randze międzynarodowej.

„Ptasi Raj”

fot. M. Tryksza

4. **Rezerwat przyrody „Mewia Łacha”** o powierzchni 35,40 ha, utworzony w 1991 r., w celu ochrony koloni lęgowych rybitw oraz miejsc bytowania ptaków siewkowatych, blaszkodziobych, w okresach ich wędrówek. Swym zasięgiem obejmuje stożek ujściowy Przekopu Wisły po obu stronach rzeki. Na obszarze Gdańska znajduje się część lewobrzeżna rezerwatu, położona na terenie Wyspy Sobieszewskiej. W części centralnej zajmują płaskie obniżenia okresowo zalewane wodą, w części południowej występuje niewielkie jezioro deltowe. Stożek ujściowy Przekopu Wisły jest jednym z nielicznych odcinków polskiego wybrzeża, gdzie zachodzi ciągły proces akumulacji rzecznej, morskiej, eolicznej i organicznej. Flora liczy blisko 300 gatunków, kilka z nich podlega ochronie prawnej. Z tych względów jest to obszar o randze europejskiej i krajowej - jeden z najcenniejszych przyrodniczo obszarów w polskiej strefie przybrzeżnej.

5. **Rezerwat przyrody „Wąwóz Huzarów”** o powierzchni 2,8 ha utworzony w 2005 r., w celu ochrony roślin rzadkich i chronionych. Obejmuje wąskie rozcięcie erozyjne o stromych zboczach oraz część przylegającej wierzchowiny w strefie krawędziowej Pojezierza Kaszubskiego. W rezerwacie stwierdzono występowanie 117 gatunków roślin naczyniowych, w tym trzech gatunków podlegających ochronie ścisłej (*bluszcz pospolity*, *podrzęń żebrowiec* i *widlak jałowcowaty*) oraz czterech podlegających ochronie częściowej (*bluszcz pospolity*, *konwalia majowa*, *kruszyna pospolita* i *marzanka wonna*).

11.3.2. Park krajobrazowy o powierzchni 2 341,8 ha (w granicach Gdańska)

1. **Trójmiejski Park Krajobrazowy** utworzony w 1979 roku jako drugi w ówczesnym województwie gdańskim i jeden z pierwszych parków krajobrazowych w Polsce. Przedmiot ochrony stanowi specyficzna rzeźba terenu oraz szata roślinna. Powierzchnia TPK w granicach Miasta Gdańska 2341,8 ha, powierzchnia otuliny 2570,7 ha. Rozporządzenie Wojewody Gdańskiego z 8 listopada 1994 r. (Dz. Urz. Woj. Gdańskiego

nr 27, poz. 139 z 1994 r.) szczegółowo określa przebieg granic parku oraz wprowadza zakazy, ograniczenia i obowiązki na terenie parku zgodnie z ustawą o ochronie przyrody.

TPK

fot. M. Tryksza

11.3.4. Obszary chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 4 041 ha (w granicach Gdańska)

- 1. Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspy Sobieszewskiej** o powierzchni 1 228 ha, obejmujący fragment Mierzei Wiślanej na całej jej szerokości. Najcenniejsze fragmenty obszaru objęto ochroną rezerwatową (rezerwaty Ptasi Raj i Mewia Łacha). Obszar Chronionego Krajobrazu Wyspa Sobieszewska, jako część Mierzei Wiślanej, stanowi fragment ważnego przymorskiego ciągu zieleni Gdańska oraz regionalnego systemu przyrodniczego strefy nadmorskiej rejonu Zatoki Gdańskiej.
- 2. Otomiński Obszar Chronionego Krajobrazu** o powierzchni 1 762 ha (w granicach miasta), obejmująca kompleks tzw. lasów smęgorzyńskich (położonych pomiędzy terenami rolniczymi i zabudową osiedli Kiełpino Górne i Smęgorzyno oraz Sulmin i Niestępowo).
- 3. Obszar Chronionego Krajobrazu Żuław Gdańskich** o powierzchni 1 051 ha (w granicach miasta) obejmuje Żuławy Gdańskie z wyjątkiem ich północno-zachodniego fragmentu. Podstawowym walorem krajobrazu jest silnie rozbudowana sieć hydrologiczna oraz unikatowe w Polsce powierzchnie budowane przez namuły Wisły. Ochronie podlega charakterystyczny krajobraz kulturowy Żuław.

11.3.5. Pomniki przyrody:

Ustawa o ochronie przyrody definiuje pomnik przyrody, jako pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, a w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów

drzewa i krzewy gatunków rodzimych i obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie.

Na terenie administracyjnym Gdańska występuje 163 pomników przyrody: 124 sztuki pojedynczych drzew, 29 grupy drzew, 1 aleja i 9 głązów narzutowych, 2 pomniki powierzchniowe. Wśród drzew pomnikowych najczęściej spotykane są buki i dęby - można wyróżnić kilka większych skupień pomników przyrody: rejon starego Wrzeszcza, rejon Alei Zwycięstwa w sąsiedztwie Politechniki Gdańskiej, rejon starej Oliwy.

Rej.	Nazwa pomnika		
121	Dąb szypułkowy	301	Lipa drobnolistna
122	Cis pospolity	301	Lipa drobnolistna
123	Cis pospolity	301	Lipa drobnolistna
123	Cis pospolity	301	Lipa drobnolistna
125	Sosna pospolita	301	Lipa drobnolistna
133	Głąz narzutowy	301	Lipa drobnolistna
206	Dąb szypułkowy	301	Lipa drobnolistna
206	Dąb szypułkowy	301	Lipa drobnolistna
206	Dąb szypułkowy "Gruby dąb"	301	Lipa drobnolistna
300	Lipa drobnolistna	301	Lipa drobnolistna
300	Lipa drobnolistna	301	Lipa drobnolistna
301	Lipa drobnolistna	301	Lipa drobnolistna - "Aleja Lipowa"
301	Lipa drobnolistna	302	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	302	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	302	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	302	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	303	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	303	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	359	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	388	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	388	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	389	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	390	Platan klonolistny
301	Lipa drobnolistna	391	Modrzew europejski
301	Lipa drobnolistna	391	Modrzew europejski
301	Lipa drobnolistna	391	Modrzew europejski
301	Lipa drobnolistna	392	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	393	Świerk pospolity
301	Lipa drobnolistna	393	Świerk pospolity
301	Lipa drobnolistna	393	Świerk pospolity
301	Lipa drobnolistna	394	Lipa drobnolistna
301	Lipa drobnolistna	402	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	403	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	405	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	408	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	409	Buk zwyczajny
301	Lipa drobnolistna	410	Dąb szypułkowy
301	Lipa drobnolistna	413	Topola czarna

422	Buk zwyczajny
423	Dąb szypułkowy
424	Dąb szypułkowy
424	Dąb szypułkowy
424	Dąb szypułkowy
426	Buk zwyczajny
427	Buk zwyczajny
427	Buk zwyczajny
428	Głaz narzutowy
444	Cis pospolity
445	Buk zwyczajny
451	Lipa srebrzysta
457	Tulipanowiec amerykański
459	Modrzew europejski
466	Lipa drobnolistna
467	Klon jawor
468	Grab pospolity - porośnięty bluszczem
481	Jarząb szwedzki
482	Lipa amerykańska
488	Miłorząb japoński
498	Brzoza brodawkowata
499	Platan klonolistny
500	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
501	Wiąz szypułkowy
502	Głaz narzutowy
503	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
504	Dąb szypułkowy
505	Świerk pospolity
508	Buk zwyczajny
535	Sosna pospolita
541	Topola biała
545	Głaz narzutowy
546	Kasztanowiec zwyczajny
547	Sosna pospolita
547	Sosna pospolita
547	Sosna pospolita
548	Topola biała
550	Dąb szypułkowy
551	Dąb szypułkowy
558	Jodła kalifornijska
559	Sosna czarna
559	Sosna czarna
572	Głaz narzutowy
574	Buk zwyczajny
575	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
576	Wiąz z kwitnącym bluszczem
577	Buk zwyczajny
578	Kasztan jadalny

579	Klon jawor
580	Grusza pospolita
581	Cyprysik groszkowy odm. szpilkowata
581	Cyprysik groszkowy odm. szpilkowata
582	Buk zwyczajny
583	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
583	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
584	Klon jawor
585	Dąb szypułkowy
586	Dąb czerwony
587	Buk zwyczajny
599	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
600	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
601	Dąb szypułkowy
739	Głaz narzutowy
749	Jesion wyniosły
750	Kasztanowiec zwyczajny
751	Perełkowiec japoński
752	Świerk pospolity - obrośnięty bluszczem
753	Brzoza brodawkowata
754	Topola biała
754	Topola biała
755	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
806	Głaz narzutowy
807	Głaz narzutowy
808	Głaz narzutowy
820	Lipa drobnolistna
821	Miłorząb dwuklapowy
822	Dąb czerwony
823	Kasztanowiec biały
824	Kasztanowiec biały
825	Platan klonolistny
826	Kasztanowiec biały
827	Lipa drobnolistna
829	Cis drzewiasty
829	Modrzew europejski
829	Sosna koreańska
829	Sosna rumelijska
829	Żywotnik olbrzymi
830	Cyprysik Lawsona
831	Magnolia drzewiasta
832	Żywotnik olbrzymi
833	Miłorząb dwuklapowy
834	Modrzew europejski
835	Sosna wejmutka
836	Cis pospolity
836	Cis pospolity
836	Cyprysik nutkajski

836	Żywotnik olbrzymi
837	Magnolia drzewiasta
838	Grujecznik japoński
839	Sosna pospolita
840	Sosna pospolita
841	Świerk pospolity
842	Świerk pospolity
843	Daglezja zielona
844	Sosna pospolita
874	Miłorząb dwukłapowy
922	Sosna pospolita forma kołnierzykowata
923	Sosna pospolita
924	Sosna pospolita
925	Buk zwyczajny
978	Bukszpan wieczniezielony
978	Bukszpan wieczniezielony
978	Cis pospolity
978	Cyprysik groszkowy
978	Cyprysik groszkowy
978	Cyprysik groszkowy
978	Żywotnik olbrzymi
978	Żywotnik olbrzymi
979	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
1046	Dąb szypułkowy
1047	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
1047	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
1048	Dąb szypułkowy
1049	Jesion wyniosły
1050	Wierzba biała
1053	Żywotnik olbrzymi - "Kępa 96 drzew"
1058	Choina kanadyjska
1058	Choina kanadyjska
1059	Dąb szypułkowy
1060	Dąb szypułkowy
1061	Dąb szypułkowy
1062	Lipa drobnolistna
1063	Sosna wejmutka
1064	Daglezja zielona
1064	Daglezja zielona
1065	Cyprysik Lawsons
1065	Cyprysik Lawsons
1065	Cyprysik Lawsons
1065	Cyprysik Lawsons
1065	Cyprysik Lawsons
1065	Cyprysik Lawsons
1066	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna

1077	Podgrzybek pasożytniczy - torfowisko
1094	Wierzba biała
1095	Wierzba biała
1096	Wierzba biała
1097	Orzech włoski
1098	Lipa drobnolistna
1099	Buk zwyczajny
1100	Buk zwyczajny
1100	Buk zwyczajny
1101	Dąb bezszypułkowy
1102	Wierzba biała
1102	Wierzba biała
1103	Cyprysik groszkowy
1103	Cyprysik groszkowy
1103	Cyprysik groszkowy
1103	Cyprysik groszkowy
1103	Cyprysik groszkowy
1133	Głaz narzutowy
1940	Topola biała
1941	Topola biała
1953	Dąb szypułkowy
1954	Grab pospolity
1955	Jesion wyniosły
1956	Kasztanowiec zwyczajny
1957	Kasztanowiec zwyczajny
1958	Kasztanowiec zwyczajny
1959	Kasztanowiec zwyczajny
1960	Klon jawor
1961	Klon jawor
1962	Brzoza brodawkowata
1963	Buk zwyczajny
1964	Jodła pospolita
1965	Daglezja zielona
1966	Buk zwyczajny odm. czerwonolistna
1966	Dąb czerwony
1967	Lipa drobnolistna
1967	Lipa drobnolistna
1967	Lipa drobnolistna
1967	Lipa drobnolistna - "Klukowskie Lipy"
1968	Wiąz szypułkowy

Wierzba biała. Pomnik przyrody Nr 1050

M. Tryksza

11.3.6. Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, o łącznej powierzchni 454,82 ha

1. **Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Potoku Oruńskiego”** o powierzchni 79,37 ha zlokalizowany w Dolinie Potoku Oruńskiego. Utworzony w 1999 r., w celu zachowania unikatowego charakteru przyrodniczo – krajobrazowego doliny erozyjnej w strefie krawędziowej Wysoczyzny Gdańskiej, zwłaszcza zachowania w niezmienionej formie jej elementów: ciek, sterasowanych zboczy po dawnej uprawie rolniczej oraz specyficznej szaty roślinnej.

„Dolina Potoku Oruńskiego”

fot. M. Tryksza

2. **Zespół przyrodniczo-krajobrazowy „Dolina Strzyży”** o powierzchni 375,45 ha położony w otulinie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego, utworzony w 2001 r., w celu zachowania wyjątkowych walorów krajobrazowych terenu oraz bogatej szaty roślinnej, przy jednoczesnym wdrażaniu zasady budowania ciągłości struktur przyrodniczych.

„Dolina Strzyży”

fot. M. Tryksza

11.3.7. Użytki ekologiczne, o łącznej powierzchni 87,91 ha

1. **„Wydma w Górkach Zachodnich”** o powierzchni 1,69 ha na terenie tzw. Wyspy Stogi w Gdańsku, został ustanowiony w celu ochrony najwyższego (22,2 m n.p.m.) wzniesienia wydmowego ze zróżnicowaną szatą roślinną, a w szczególności roślinności piaskolubnej, jak kostrzewa poleska.

„Wydma w Górkach Zach”

fol. M. Tryksza

2. **„Zielone Wyspy”** zajmują powierzchnię 33,49 ha. Celem ustanowienia użytku jest ochrona największego w granicach Gdańska kompleksu nadrzecznych szuwarów, o dużej wartości biocenotycznej i krajobrazowej. Łącznie znaleziono tu aż 234 gatunki roślin, a najcenniejszymi z nich są rośliny słonolubne. Szuwarowe rozlewiska są również miejscem rozrodu lub przebywania 7 gatunków płazów, 20 gatunków ryb i licznych owadów wodnych. Na terenie użytku spotykanych jest ok. 85 gatunków rzadkich ptaków przelotnych i lęgowych.

„Zielone Wyspy”

fol. M. Tryksza

3. **„Karasiowe Jeziorka”** obejmują powierzchnię 38,1 ha. Ochronie podlega specyficzny kompleks zbiorowisk roślinnych: wodnych, bagiennych, szuwarowych i leśnych, o dużej wartości biocenotycznej i krajobrazowej. Stwierdzono tu obecność 312 gatunków roślin naczyniowych, 13 gatunków zwierząt bezkręgowych, 4 gatunki ryb, 7 gatunków płazów, 2 gatunki gadów, 56 gatunków ptaków (w tym 49 lęgowych) oraz wielu gatunków ssaków.

„Karasiowe Jeziorka”

fot. M. Tryksza

4. **„Torfowisko Smęgorzyńskie”** o powierzchni 0,6 ha, leży na terenie Otomińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Chronione jest tu śródleśne torfowisko przejściowe, zajmujące dno lejowatego, polodowcowego zagłębienia terenu. Najcenniejsza z przyrodniczego punktu widzenia jest obecność żywego, dobrze zachowanego ekosystemu torfowiskowego. W granicach użytku występuje kilka gatunków zagrożonych, a szczególnie objęte ścisłą ochroną: rosiczka okrągłolistna, bagno zwyczajne i bagnica torfowa.

„Torfowisko Smęgorzyńskie”

fot. M. Tryksza

5. **„Murawy kserotermiczne”** o powierzchni ok. 2,9 ha, znajdują się na terenie zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Dolina Potoku Oruńskiego”. Jest to jedyny tego typu obiekt na obszarze Gdańska i unikatowy w regionie. Ochronie podlegają tu płaty specyficznych, ciepłolubnych zbiorowisk roślinnych. Głównym celem ochrony jest zabezpieczenie płatów muraw kserotermicznych wraz z bogactwem ich flory i fauny, a zwłaszcza dalszego występowania rzadkich (ok. 50 gatunków) roślin ciepłolubnych.

„Murawy kserotermiczne”

fot. M. Tryksza

6. **„Dolina Czystej Wody”** o powierzchni ok. 2,7 ha znajduje się na terenie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Chronione są tu przede wszystkim cenne siedliska hydrogeniczne, związane z ciekim strefy krawędziowej wysoczyzny morenowej. Zajmują je interesujące zbiorowiska roślinne z udziałem situ tępo kwiatowego – najdalej na wschód położone stanowisko tego gatunku w Polsce. Obecne są tu również gatunki roślin, objętych ochroną ścisłą, jak np. storczyki.

„Dolina Czystej Wody

fot. M. Tryksza

7. **„Migowska Bielawa”** – użytek ekologiczny położony w rejonie ulicy Myśliwskiej, obejmuje torfowisko mszarne, o powierzchni około 0,5 ha. Ochronie podlega torfowisko przejściowe, z masową obecnością torfowców i welnianek. Spośród występujących tu gatunków, należy wymienić szczególnie: rosziczkę okrągłolistną objętą ścisłą ochroną i zagrożoną w skali kraju.

„Migowska Bielawa”

fot. M. Tryksza

8. **„Łozy w Kielpinie”** to zarastający zbiornik wodny, o powierzchni ok. 6,3 ha położony w rejonie ul. Tuchomskiej. Jest on ostoją nie tylko dla szeregu gatunków roślin, ale również dla licznych ptactwa wodnego. Chronione są tu siedliska hydrogeniczne, zbiorowiska roślinne, a w szczególności stanowiska wierzby szarej – rozległych zarośli łozy wraz z szuwarami.

„Łozy w Kielpinie”

fot. M. Tryksza

9. **„Fort Nocek”** jest pierwszym użytkiem ekologicznym utworzonym w 1996 r. w ówczesnym województwie gdańskim. Powstał w kompleksie XVIII-wiecznych fortyfikacji Fortów Napoleońskich. Użytek stanowi długi korytarz tzw. Reduty Napoleońskiej, gdzie hibernują nietoperze. Korytarz jest niedostępny dla odwiedzających, a wejście do niego jest zabezpieczone kratą, umożliwiającą przelot nietoperzom. Hibernuje tu, co roku kilkadziesiąt nocków Natterera i nocków rudych, a ponadto kilka nocków dużych.

„Fort Nocek”

fot. M. Ciechanowski

10. **„Prochownia pod kasztanami”** jest drugim, na terenie Fortów Napoleońskich użytkiem ekologicznym poświęconym nietoperzom. Obejmuje niewielką przestrzeń, z obecnością grupy starych kasztanowców pospolitych, wraz z przylegającym fragmentem ceglanych fortyfikacji. Znajduje się tu zimowisko trzech gatunków nietoperzy: nocka, nocka rudego i nocka dużego. Występuje tu również bardzo rzadki owad błonkówka z rodziny grzebaczowatych.

„Prochownia pod kasztanami”

fot. M. Tryksza

11. **„Luneta z Pasikonikiem”** – użytek położony przy ul. Gen. H. Dąbrowskiego obejmuje fragment XVIII-wiecznych umocnień ziemnych, tzw. Lunetę Senarmonta. Jest to fragment budowli obronnej porośniętej roślinnością m.in. nawłocią kanadyjską oraz drzewami i krzewami, jak np. śnieguliczka biała. Obszar ten stanowi ostoję różnorodności biologicznej. Dotyczy to szczególnie owadów, licznej populacji ciepłolubnych muchówek i chrząszczy oraz niewielkiego pasikonika – wążlika punktowanego. Do niedawna jego jedyne stanowisko w Polsce znane były z fortyfikacji Cytadeli w Poznaniu.

„Luneta z Pasikonikiem”

fot. M. Tryksza

12. **„Oliwskie Nocki”** - użytek w schronie przeciwlotniczym znajdującym przy ul. Podhalańskiej, w sąsiedztwie lasów Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego. Jest to długi, betonowy korytarz z dwoma wejściami, zamkniętymi stalowymi drzwiami. Chronione jest w nim ważne zimowisko nietoperzy w Gdańsku. Co roku hibernuje tu prawie 100 skrzydlatych ssaków – głównie nocków rudych i nocków Natterera, jak również kilkanaście nocków dużych oraz kilka gacków brunatnych.

„Oliwskie Nocki”

fot. M. Tryksza

11.3.8. Obszary Natura 2000 o łącznej powierzchni 963 ha

1. **Bunkier w Oliwie** - specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy PKH220055 o powierzchni 0,13 ha. Jest to jedno z trzech największych zimowisk nietoperzy (Chiroptera) w województwie pomorskim (do 81 osobników z 4 gatunków). Zimuje tu połowa wszystkich stwierdzanych w aglomeracji trójmiejskiej (Gdańsk, Sopot, Gdynia) osobników nocka dużego *Myotis myotis*.
2. **Twierdza Wisłoujście** - specjalny obszar ochrony siedlisk nietoperzy PKH220030 o powierzchni 16,17 ha; Największe w Gdańsku i drugie w województwie zimowisko nietoperzy Chiroptera (176 osobników w 2003 r., 3-6 gatunków).

„Twierdza Wisłoujście”

fot. M. Tryksza

3. **Zatoka Pucka** - obszar specjalnej ochrony ptaków PLB220005 o powierzchni 245 ha (w granicach miasta). Występują tu co najmniej 23 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).
4. **Ujście Wisły** - obszar specjalnej ochrony ptaków PLB220004 o powierzchni 701,17 ha (w granicach miasta). Obszar obejmuje znaczny fragment zewnętrznej delty Wisły, od nieczynnego obecnie ujścia Wisły Śmiałej na zachodzie, po aktualne ujście Wisły Przekopu i jego okolice - tak lądowe, jak i morskie, na wschodzie. Do obszaru włączono 12-kilometrowy pas wybrzeża Wyspy Sobieszewskiej, łączący oba ujścia oraz przyujściowy odcinek głównego koryta Wisły, tzw. Wisłę Przekop, wraz z jej międzywalem, o długości ok. 6 km, rozciągający się od morza, na północy,

do miejscowości Przegalina, na południu. Zachodni kraniec obszaru stanowi rezerwat Ptasi Raj, wschodni - rezerwat Mewia Łacha.

Łączna wielkość obszaru objętego prawną ochroną przyrody na terenie gminy Gdańsk wynosi 8 165,13 ha

11.4. DUKACJA EKOLOGICZNA. ŚCIEŻKI DYDAKTYCZNE:

- 1. Ścieżka przyrodniczo – dydaktyczna „w Górkach Wschodnich na Wyspie Sobieszewskiej”** o długości ok. 6 km. Ścieżka została poprowadzona przez teren rezerwatu przyrody „Ptasi Raj”. przejście może trwać od 3 do 5 godz. Początek trasy i tablica informacyjna o ścieżce znajdują się przy wejściu do rezerwatu, Wzdłuż ścieżki ustawiono 10 tablic informacyjnych omawiających najważniejsze elementy flory i fauny tego terenu, wyznaczających jednocześnie punkty przystankowe. W Gdańsku - Górkach Wschodnich mieści się Zakład Ornitologii Polskiej Akademii Nauk

Jez. „Ptasi Raj”

fot. M. Tryksza

- 2. Ścieżka przyrodniczo – edukacyjna „Przyroda pasa nadmorskiego w Gdańsku”** o długości 3,5 km. Podstawowa tematyka: **Fauna i flora pasa nadmorskiego w Gdańsku.** Park nadmorski o powierzchni 80 ha znajduje się w północnej części Gdańska, w rejonie pomiędzy ulicami Czarny Dwór, Piastowska oraz al. Jana Pawła II. W najciekawszej części tego obszaru wytyczono ścieżkę przyrodniczo-edukacyjną o długości 4 km. Wzdłuż ścieżki zainstalowano 9 tablic edukacyjnych opisujących najciekawsze walory przyrodnicze parku.

Ścieżka dydaktyczna w Pasie Nadmorskim

fot. M. Tryksza

11.5 . ZIELEŃ PARKOWA

Działania związane z podniesieniem funkcjonalności i atrakcyjności obiektów zieleni miejskiej:

1. **Projekt „Wyginaj śmiało ciało”** - mający na celu ożywienie parków poprzez zachęcenie mieszkańców do wykorzystania przestrzeni parkowych do uprawiania ciekawych form rekreacji ruchowej na wolnym powietrzu. W wakacje 2011 roku zorganizowano nieodpłatne zajęcia ruchowe w czterech parkach w Parku Nadmorskim, Parku Oruńskim, Parku nad Opływem Motławy, zieleńcu w Oliwie. Zajęcia prowadzone były na zlecenie miasta przez wykwalifikowaną kadrę instruktorską.
2. **Projekt „Psia toaleta” skierowany do właścicieli psów przebywających na terenach zieleni miejskiej.**

Celem projektu jest edukacja właścicieli psów w zakresie obowiązku utrzymania porządku po psach przez samych właścicieli. Projekt „Psia toaleta” obejmował całoroczne utrzymanie 60szt. zestawów: automatów do sprzedaży jednorazowych torebek na psie odchody i 60 szt. koszy na zużyte torebki.

„Psia Toaleta”

fot. M. Tryksza

11.6. WYKAZ DRZEW PRZEZNACZONYCH DO WYCINKI ORAZ LICZBA ZAMIENNYCH NASADZEŃ 2011 R.

Jednym z podstawowych instrumentów służących ochronie drzew i krzewów rosnących na terenie miast i wsi jest obowiązek uzyskania zezwolenia na ich usunięcie. *

Szczegółowe zasady dotyczące wydania stosownego zezwolenia reguluje rozdział 4 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody /Dz.U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220 ze zm./.

Zezwolenie na usunięcie drzew i krzewów ozdobnych, których wiek przekracza 10 lat wydaje Prezydent Miasta Gdańska, na wniosek właściciela, użytkownika wieczystego, posiadacza nieruchomości /za zgodą właściciela/ lub właściciela instalacji i urządzeń należących do części składowych nieruchomości, jeżeli drzewa lub krzewy zagrażają ich funkcjonowaniu.

Za usunięcie zieleni naliczana jest opłata stanowiąca dochód budżetu gminy.

Wydanie zezwolenie może być uzależnione od:

- przesadzenia drzew lub krzewów w miejsce wskazane przez wydającego zezwolenie;
- lub dokonania nasadzeń zamiennych, w liczbie nie mniejszej niż liczba usuwanych drzew lub krzewów, w miejscach wskazanych przez wydającego zezwolenie.

W takich przypadkach termin uiszczenia naliczonej opłaty jest odraczany na okres 3 lat od dnia wydania zezwolenia.

Istnieje jednak zamknięty katalog przypadków, kiedy wnioskodawca zwolniony jest z ponoszenia opłaty /art. 86 ustawy o ochronie przyrody/.

W 2011 roku z tytułu opłaty za usuwane drzewa i krzewy z terenu Gminy Miasta Gdańska do budżetu gminy wpłynęło – 5.493.810,00 zł.

Ilość drzew i powierzchnię krzewów przeznaczonych do wycinki oraz dokonania nasadzeń zamiennych obrazuje poniższa tabela.

Drzewa /szt./ i krzewy /m ² / usuwane: /stan na 31.12.2011 r. wg wydanych decyzji/					
1		2		3	
bez pobierania opłaty stanowiącej dochód budżetu gminy		za pobraniem opłaty stanowiącej dochód budżetu gminy /pobranie opłaty odroczone na trzy lata przesadzenia, zamienne nasadzenia/		za pobraniem opłaty stanowiącej dochód budżetu gminy	
drzewa /szt./	krzewy /m ² /	drzewa /szt./	krzewy /m ² /	drzewa /szt./	krzewy /m ² /
2735	4242,54	575	423,50	60	1
zamienne nasadzenia					
1		2		3	
drzewa /szt./	krzewy /m ² /	drzewa /szt./	krzewy /m ² /	drzewa /szt./	krzewy /m ² /
1185	103,5	1215	424,50	-	-

*K. Gruszecki, Zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów